

HAYATIN ÖTE YAKASI

21

21

FERİDUN ANDAÇ

‘Bugün bütün bir hayat’

Tagore, ıssızlığın sesi, gölgenin yüzüydü bana. Adımladığımız yollar bilirdi her bir dizisinin bizde yaşattıklarını. Kavuşmanın çağılması gelirdi uzaktan. Sevincin ışığına, kaderin avucuna kesilirdi ömrüm. Şiir çağıydı, okudukça hayatın bin bir kapısı açılırdı önümüzde; kuzular suya iner, ceylanlar sekişlerini yele yaban eder, baykuşlar esrik yâr çağrısına düşerdi. O içtenlikli deyilenişin çınıltısında, tanımsız sevgi çağlarını başlatan şairin sesinin ardına takılıp giderken bir ömrün tanıklığına ağan sevgi demlerinin izlerini görüyordum.

Anlatılandı aşk; imbibkten süzercesine getirilen, sarsılarak yaşanıldı. “Yürürken birden şaşırarak olursan, bir yana çekilir, başka bir yola dönerim./Çiçeklerini örerken şaşırırsan, tenha bahçene uğramam./Küreklirim suyu coşturur, deli ederse, sahilinde kaygıyla dolaşmam.” Şair, bütün bir ömrün izdüşümünü yansıtırdı; bütün duyguların sırdaşymışçasına sözler ederdi.

★★★

İssızlığın rengi olabileceğini anlatan bir güzdü. Gevene gidenlerin anlattıkları yol masallarını ezberlemiştik. Kenti, uz görüşlü bir masalcı gibi, uzaktan seyreden Palandöken’e yüzümü döndü; bir ürperti geçirdi içimizden. Dağın alınlığındaki görünüm, ona yakınlaşan her adımımızda birer kara lekeye dönüşür; ‘taş kesilen ejderha’ hikâyesinin anlatılan varyantlarını hatırlatırdı.

Tagore’un ezberimdeki dizeleri bütün bir hayatın anlamını anlatırdı bana, bir de Panait Istrati’nin yazdıkları.

★★★

Baragan’dan yolum geçmişçesine yüzümü dönerdim Istrati’ye. İki avucumu rahle gibi tutup Kodin’i yerleştirirdim araya. Kalbim Andian gibi çarpardı. Dimi Dayı en yakınım olurdu. Mihail gibi bir dostum olmasını isterdim. Bilmezdim Adrian’ın biraz da Istrati olduğunu.

Nice sonra, Romain Rolland’ın ona yazdığı şu tümceleri okuyunca; yazının ve hayatın zamanını, birbirini besleyen, başlayan ve biten yanlarını görecektim: “Düş kurmak yetmez. Yaşamak bile yetmez. Çabışmak demek, eser vermek, düşünüyü dizginlemek ve yaşamı üzerinde saltanat sürdürmek demektir.”

Selim İleri, her iki türü de (roman/özyaşamöyküsü) içselleştirip katmanlaştırarak ustalıklı biçimde yeni bir ‘tarz’ı deniyor.

Bu ne roman, ne özyaşamöyküsü, ne de yaşamöyküsü. İçimden, ‘bütün bir hayat’ demek geliyor gelmesine de hangi yeni bir terimle karşılamalı bunu diye de düşünmüyor değilim.

Jack London’ın Martin Eden’ini belki de bu gözle okumuştum. Ben-anlatıcının, yani yazar olma tutkusuyla bir ömür boyu yol alan Martin’in, bal gibi de Jack London olabileceğini kurmuştum lise yıllarımda. Sonraları, Irving Stone’un Denizler Serüveni ile yüzleşince sevinmişim. Bir şeyin de ayırımına varmışım artık; özyaşamöyküsel anlatı ile yaşam öyküsünün farklı olduğu; bunların anlatım biçimlerinin de değişkenlik içerdiği... Ama aslolanı da romandaki hayatın ‘bütün bir hayat’ı yansıtabileceğini bellemem olmuştur. Don Kişot bir çağın, bir dönemin simgesi olurken biraz da Cervantes’in aynası değil miydi?

★★★

Selim İleri, son romanı Bu Yaz Ayrılığın İlk Yazı Olacak’ta, yazınımızda pek fazla denenmeyen deneyerek özyaşamöyküsel romana kapı

aralar. Daha doğrusu, böylesi bir anlatıyı, farklı bir biçimde kurar, İleri. Yazarımız, burada, Selim İleri’nin kişisel tarihine birebir göndermelerde bulunmaz. Dolaylı anlatımından çıkar-samalarla Halil Vedad- Selim kişilikleriyle yitik roman/yitik zamanın ardına düşürür okuru.

Onun, bir ömrün imbiginden süzerek düş dehlizlerinden geçip, imge ormanlarında gezinerek kaleme aldığı, yaşanan zamanın tanıklığını getiren bu anlatısı; ‘bütün bir hayat’ın izdüşümüdür aslında. Anlatıcıya uzak duruşu, onu ‘ben’inin ırağına düşürüşü de bundandır belki de!

Sahi, Prévert de tıpkı Tagore gibi, öyle yapmıyor muydu? Ben ile öteki ben arasında bir köprü kuruyorlar mıydı şiirlerinde? Özyaşamın izleri her bir anlatının imgesi, belki de öz-suyu!

OKUMA ÖNERİLERİ

- * Selim İleri, Bu Yaz Ayrılığın İlk Yazı Olacak, 2001, Doğan Kitap.
- * Frédéric Beigbeder, Aşkın Ömrü Üç Yıldır, Çev.: Renan Akman, 2001, Doğan Kitap.
- * Fakir Baykurt, Özyaşam: 1. Özüm Çocuktur, 2. Köy Enstitülü Delikanlı, 3. Kavacık Köyünün Öğretmeni, 4. Köşe Bucak Anadolu, 5. Bir TÖS Vardı, 1998-2000, Papirüs Yay.
- * Konstantin Paustovski, Bir Hayatın Romanı 1-2, Çev.: Müntekim Ökmen, 1975, E Yay.
- * Yevtuşenko, Yaşantım, Çev.: Tektaş Ağaoğlu, 1968, Ant Yay.
- * Gertrude Stein, Alice B. Toklas’ın Özyaşamöyküsü, Çev.: Nesrin Kasap, 1992, Metis Yay.

BELLEK KUTUSU

“Kendi portresini yazan nereye varacağını, ne yapacağını açıkça bilemez. Oysa kültür ve gelenek gerekli olanı bilir, söyleşi kırıntılarını, anılarını, düşlerini yerleştirebileceği, önceden hazırlanmış ulamları ona sunar”. Süheylâ Bayrav

“Yazmak yalnızlıktır. Yazmak, yalnız başına kalmayı göze almaktır. Evet ama, yazabilmek için yalnızlığı yaşamak gerekir...”

“Gülümseyerek bakıyordu leylaklı, nilüferli, havuzlu, kameriyeli görüntülerine; yitik romanı bulmaya, anımsamaya çabalıyordu. Öyle bir roman yok, ama anımsanabilir, olmasa da uydurulabilir yitik roman.” Selim İleri

